

कमला निंबकर बालभवन, फलटण
वार्षिक पत्रिका

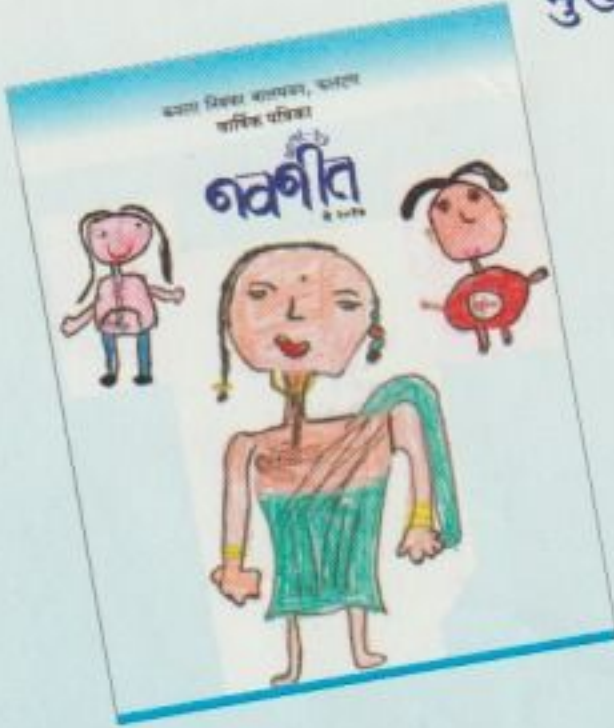
२०१६-१७
गवगीत

मे २०१७

मुखपृष्ठाबद्दल

दिवाळीची सुट्टी संपली. पहिलीच्या मुलांचा शाळेचा पहिला दिवस. या दिवशी आम्ही मुलांच्या सुट्टीतील गमतीजमती या विषयी न बोलता सुट्टीत शिक्षकांसाठी झालेल्या ४ दिवसांच्या 'शाळे'विषयी चर्चा करायचे ठरवले. लैंगिकता आणि नातेसंबंध या गुंतागुंतीच्या प्रक्रियांबद्दल मुलांशी मोकळेपणाने बोलता यावे यासाठी ही चार दिवसांची खास शाळा होती. सर्वसाधारणपणे छोट्या मुलांना पडणारा प्रश्न म्हणजे, "आई-बाबा, तुमच्या लग्नाच्या फोटोंमध्ये मी कुठे आहे?" यावर "अगं, तू खेळायला गेली होतीस," किंवा, "अरे, तू रुसून बसला होतास," अशा प्रकारची उत्तरे देऊन आपण वेळ मारून नेतो.

तर या शाळेबद्दल मुलांशी बोलायला आम्ही सुरुवात केली. त्यांना सांगितले की आमच्या ताई-संजीवनीताई आणि अंजलीताई, आणि आमचे सर-मोहन सर यांनी आम्हाला आईच्या पोटातल्या बाळाचे फोटो दाखवले. यावर मुलांनी असंख्य प्रश्नांचा मारा केला. पोटात बाळ कुठं राहतं, काय खातं, ते कसं तयार होतं, त्याला घाम येतो का, ते

श्वास कसं घेतं, चिमणीच्या पोटातपण पिशवी असते का, बाळ बाहेर कुठून येतं, बाहेर येताना आईला दुखतं का, बाबांच्या पोटातल्या अंड्याला शेपटी का असते? इत्यादी. आम्ही मुलांना विविध आकृतींद्वारे बऱ्याच गोष्टी सांगितल्या.

मग पुढचा टप्पा म्हणजे चित्र काढून त्याबद्दल लिहिणे. 'माझं आईच्या पोटातलं घर' या विषयावर मुलांनी खूप सुंदर चित्रे काढली व त्याखाली त्यांचे प्रश्न आणि विचार लिहिले. त्यातले काही विचार-

आईच्या पोटात बाळ होतं. आईनी शॉस घेतल्यावर बाळपण शॉस घेतं. -प्रियांशू

आईला बाळ होनार होतं तेवा मला खूप छान वाटलं होतं. मी दवाखान्यात गेले होते. - प्रिया

बाळ पोटात वळवळ का करतं? पोटात पाणी का आसतं? - मृणाल

आई दुद पेलेंवर बाळ दुद पेतं का? - श्रावणी

बाळ जेवा लात मारतं तेवा लागतं का? - पराग

बाळ भाएर आलं तरी पोटातलं घर तसंच राहतं का? - स्वरा

आई तू आमाला पोटात कसं संभाळलं?

मी बाहेर अेताना तुला दुखलं का? - फरहान

माला पोटात खुप खुप मज्जा आली.

आई ठ्यांक्यु मला सांबाळल्यासाठी. - स्वदिप

बाळ नऊ मैन्यानीच का होतं? - जय

जेवढी मजा आम्ही चार दिवसांच्या शाळेत केली तितकीच मजा आम्हाला मुलांबरोबरच्या चार दिवसांत आली.

प्रिया अहिवळे,
जयश्री कदम

कमला निंबकर बालभवन, फलटण
वार्षिक पत्रिका

२०१६-१७
नवनीत
मे २०१७

कमला निंबकर बालभवन, फलटण
वार्षिक पत्रिका

गवर्णीत

संपादकीय सहाय्य

मंजिरी निंबकर
मधुरा राजवंशी
अरुणा शेवाळे

मुखपृष्ठ चित्रे

प्रिया काकडे, फरहीन आतार,
रामेश्वरी गाडेकर

मलपृष्ठ चित्रे

राज बाबर, मृणाल घनवट,
अनुष्का घाडगे

मुखपृष्ठ व अंक मांडणी

रमाकांत धनोकर / मोबा. : ९४२२००३८८३

संगणकीय अक्षरजुळणी

मंगेश कुडले

छपाई

ग्रीन ग्राफिक्स, सी - १०२,
सुनिता अपार्टमेंट, १४१७, कसबा पेठ, पुणे
email : dhanokar@gmail.com

प्रकाशन

प्रगत शिक्षण संस्था, रिंग रोड, फलटण ४१५ ५२३

फोन : ०२१६६ - २२३०४१

email : pragatshikshansanstha@gmail.com

website : www.pragatshikshansanstha.org

अनुक्रमणिका

- १) अनुलीची गंमत / जादू / आगगाडी / खेळ खेळायचा आहे / ५
- २) आम्ही वर्ग स्वच्छ केला / आमचा गोलू लपला / गंमत / ६
- ३) पाऊस आला रे / पाऊस / पावसाचा आनंद / ७
- ४) स्टॉल / माझी चूक झाली / ८
- ५) आमची मंगू / आला आला हिवाळा / ९
- ६) आम्ही खेळायचं तरी कुठं? / पहाट / पुस्तक / १०
- ७) गार्डचं ऑप्शन / ११
- ८) मी कोण ? / नोटा / १२
- ९) पाच ठेंगू / भीतीदायक प्रसंग / १३
- १०) हौशी मासा / १४
- ११) कुत्र्याचा प्रसंग / अॅक्सिडेंट / १५
- १२) आईचा वाढदिवस / १६
- १३) अशीही असेल परीक्षा? / पक्ष्यांची दुनिया / १७
- १४) जरा चालवा मती / कल्पनांचा सागर / १८
- १५) वादळ / एक मुंगी म्हणाली / १९
- १६) घर मुके झाले / २०
- १७) दगड एक / संतवाणी / २१
- १८) झटक्यावर फटका / २२
- १९) मोकळी-ढाकळी कार्यशाळा / २३
- 20) A Small Bird / The Why and How Poem / 25
- 21) Unforgettable Gopi Cat / 26
- 22) A Puzzle / 27
- 23) Learning Brahmi / 28
- 24) The Day When the Earth Lost Its Gravity / 29
- 25) A Memorable Trip / 30
- 26) Traveling in a UFO / 31
- 27) Jiko and the Coffee Planet / 32

प्रस्तावना

नवनीतसाठीचे मुलांचे लेखन ही निरंतर चालणारी प्रक्रिया आहे. वर्षभर मुले विविध विषयांवर लिहीत असतात. काही मुले उत्स्फूर्तपणे लिहितात तर काहींना प्रयत्नपूर्वक उद्युक्त करावे लागते. शिवाय एका झटक्यात चांगले लिखाण मिळेलच असे नाही. त्यामुळे पहिला, दुसरा, तिसरा ड्राफ्ट अशा टप्प्यांतून लेखन जावे लागते.

पहिली-दुसरीची मुले बहुतांश वेळा प्रत्यक्ष अनुभवातून लेखन करतात, उदा. पहिलीतील प्रियाचा आगगाडीत बसण्याचा अनुभव. पण याच वर्गातील स्वदिप मात्र 'अनुलीची गंमत' ही पूर्णपणे काल्पनिक गोष्ट लिहितो. याचे श्रेय मुलांच्या वाचनाला द्यायला हवे. बालवाडीपासूनच अनेक पुस्तकांशी ओळख झाल्यामुळे मुलांना आपोआपच गोष्टीचा आराखडा समजू लागतो. काही मुले तो आराखडा वापरून त्यात स्वतःच्या रचना रचतात. 'माझ्या बोटात जादू आहे बघा बघा' या वर्गात शिकवलेल्या गाण्यावर आधारित स्वतःचे गाणे पहिलीतील मृणालने रचले आहे.

तिसरी-चौथीत गेल्यावर मुलांचे वाचन वाढते. कथा, कविता, संवाद, पत्रलेखन असे साहित्याचे प्रकार त्यांच्या लेखनात दिसू लागतात. आसपास घडणाऱ्या घटनांची केवळ माहिती न देता ती त्यावर मते मांडू लागतात. या घटनांचा आपल्यावर होणारा परिणाम व्यक्त करू लागतात. चौथीतील सजलच्या 'आम्ही खेळायचं तरी कुठं' या मनोगतातून ते स्पष्टच दिसते. स्वतःकडे तटस्थपणे पाहण्याची आणि वेळ पडल्यास स्वतःला हसण्याची प्रगल्भताही या मुलांमध्ये आली आहे. रिया तिची झालेली गंमत सांगते तर गुंजन प्रांजळपणे तिची मैत्रीमध्ये झालेली चूक कबूल करते. पाचवीतील महेश, तन्वी, धनश्री आणि तनिष्काने त्यांना वाटलेली भीती उत्तम शब्दबद्ध केली आहे. 'पाच ठेंगू' आणि 'हौशी मासा' या दोन काल्पनिक कथाही याच वयोगटातील मुलांच्या आहेत. वाचन दिनाच्या दिवशी मुलांनी उत्स्फूर्त लेखन करावे यासाठी एक लेखन कोपरा बनवला होता. पुस्तकांवरील दोन कविता आणि पक्ष्यांची दुनिया ही कविता याच दिवशी लिहिल्या गेल्या.

आतापर्यंतच्या नवनीतपैकी सर्वात जास्त इंग्रजी लेखन यंदा आहे. रुचिका आणि वैष्णवीने बनवलेल्या छोट्या पुस्तकातून -A Puzzle ही गोष्ट घेतली आहे. ग्रंथालयात आलेल्या खूप साऱ्या नव्या इंग्रजी पुस्तकांची छाप या गोष्टीवर आणि त्यातील चित्रांवर जाणवते. नववीच्या चौघांचे इंग्रजी लेखन विशेष उल्लेखनीय आहे. नव्याने शिकलेल्या शब्दांचा व शब्दसमूहांचा त्यांनी खुबीने वापर केलेला जाणवतो.

मोहन देस यांची 'लैंगिकता व नातेसंबंध' या विषयावरची कार्यशाळा या वर्षी मोठ्यामुलांच्या विचारांचा एक महत्वाचा भाग बनून राहिली. त्यातूनच आठवीतील प्रसाद, श्रुती आणि वैष्णवी यांचा 'मोकळी ढाकळी कार्यशाळा' हा लेख तयार झाला आहे. बदलत्या जीवनशैलीचे परिणाम दर्शवणारा 'घर मुके झाले' हा अतिशय संवेदनशील लेख आठवीतील अथर्वने लिहिला आहे. विनोदी लिहिणे ही अतिशय अवघड गोष्ट. त्यामुळेच नवनीतसाठी विनोदी लेखन कमी मिळते. यावेळच्या ओमकारच्या 'झटक्यावर फटका' ने ही कसर भरून काढली आहे.

शाळेचे समृद्ध ग्रंथालय व त्यात राबवले जाणारे विविध उपक्रम, वर्गात रोज पाच मिनिटे का होईना पण प्रकट वाचन करण्याकडे सर्व भाषाशिक्षकांचा कल आणि ग्रॅनी क्लाउड व सोल सेशनस या सर्वांमुळे मुलांच्या सृजनात्मक लिखाणात सातत्याने वाढ होताना दिसते. ही वाढ अशीच होत राहावी व मुले उत्तमोत्तम लिहीत राहावी यासाठी आम्ही शिक्षक सतत प्रयत्नशील आहोतच.

अरुणा शेवाळे, मधुरा राजवंशी

जादू

माझ्या डोळ्यात जादू आहे, बघा,
बघा, बघा
रोज रोज डोळे माझे जग बघतात.
जग बघतात आणि झोपीही जातात.
माझ्या नाकात जादू आहेत
बघा, बघा, बघा
रोज रोज नाक माझे श्वास घेते.
श्वास घेऊन ऑक्सिजनही घेते.
माझ्या पायात जादू आहे
बघा, बघा, बघा,
रोज रोज पाय माझे फिरायला नेतात
फिरायला नेतात आणि नाचही करतात.

मृणाल घनवट

इ. १ ली

अनुलीची गंमत

एक अनुली नावाची मुलगी होती. ती झोपली होती. आई म्हणाली, अनुली, तू ऊठ आणि झाड. अनुली म्हणाली, जा मी नाही उठणार. मग आईला एक आईडया सुचली. आपण आजारी पडायचे नाटक करूया. तिने नाटक केले. अनुली रडली. तिने घरचे सगळे काम केले. तिने कपडे धुतले, इस्त्री केली, कपड्यांच्या घड्या घातल्या. फर्शी पुसली, घर झाडले. स्वयंपाकासाठी बाजारात गेली, कांदा चिरला, स्वयंपाक केला. मग तिने आईला जेवायला बोलवले. आईने तिला मिठीत घेतले.

स्वदिप कचरे

इ. १ ली

आगगाडी

आगगाडीमध्ये मला खूप बसण्याची आवड आहे. आगगाडीमध्ये मला बसल्यावर फार आनंद होतो. डोंगर, झाडे धावतात, पळतात ह्याचा मला सारखा भास होतो.

आगगाडी कोळश्यावर चालते. तिचा धूर हवेत सोडते. लाल झेंडा दिसताच ती थांबते व हिरवा झेंडा दिसताच पुन्हा ती पळते.

प्रिया काकडे

इ. १ ली

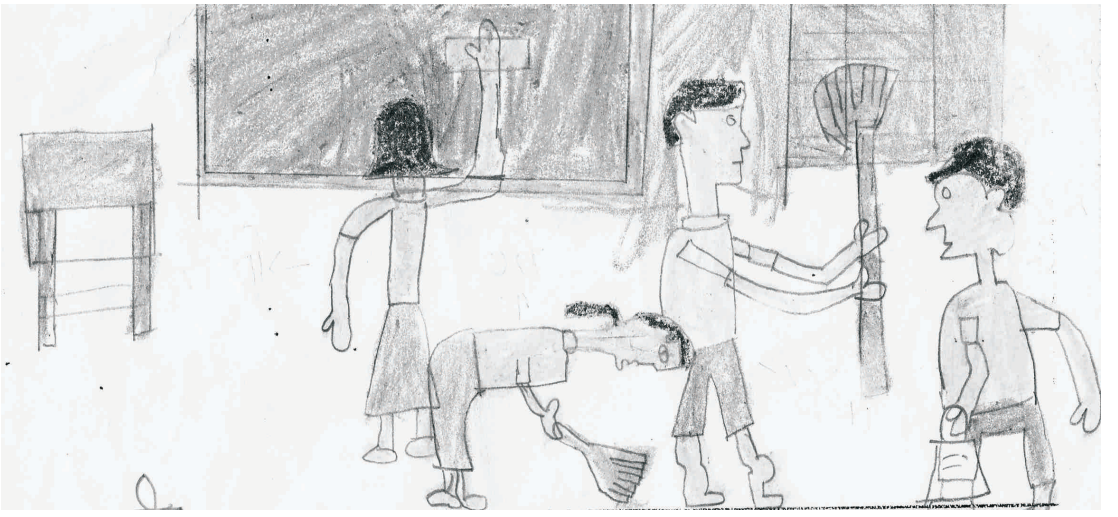
खेळ खेळायचा आहे

मला खेळ खेळायचा आहे. मी खेळणार आहे म्हणजे आहे. मला आज सुट्टी आहे. त्यामुळे मी आज आख्खा दिवस खेळणार. मला दर रविवारी सुट्टी असते. मला झाडाची मुळे बघायचीत. माझा सुंदर ड्रेस त्यांना दाखवायचाय. खेळ खेळायचा म्हणले की आई मला झोपवते. म्हणून मला सगळे खेळून बघायचेय.

प्रिया काकडे

इ. १ ली

आम्ही वर्ग स्वच्छ केला

एके दिवशी कैफ, मी, तन्वी, हर्षवर्धन लवकर शाळेत आलो. कैफ म्हणाला, आपण वर्ग स्वच्छ करता. मी म्हणाले, हो, मी झाडू मारते. कैफने मोठा झाडू घेतला आणि जाळी काढली. तन्वीने फळा पुसला. हर्षवर्धनने पाणी, कापड घेतले आणि टेबल पुसून काढला. मग आमचा वर्ग स्वच्छ झाला. सर, ताई आल्या. म्हणाल्या, वा! किती मस्त वर्ग दिसतो! सगळी मुले आली व म्हणाली, आम्हीही करायला येतो. मग आम्ही सगळा वर्ग स्वच्छ केला.

श्रुती काकडे

इ. ३ री

आमचा गोलू लपला

शाळेतून घरी आल्यावर मी आईला म्हणाले, गोलू कुठे गेला? आई म्हणाली, गोलू गॅलरीत आहे. मी गॅलरीत गेले तर गॅलरीचं दर उघडंच होतं. मी आईला म्हणाले, आई गोलू तर गॅलरीत नाही आहे. मी आणि आई गोलूला शोधायला लागलो. तितक्यात माझा दादा आला आणि म्हणाला, काय शोधताय? तो थोडा वेळ सोप्यावर बसला आणि आईला म्हणाला, आई मी खेळायला जातो गं, आणि तो बॅटबॉल घ्यायला गेला तर गोलू बॉलच्या मागे झोपला होता. तर आई म्हणाली, हे माझ्या देवा. गोलूने आमची अशी गंमत केली.

संस्कृती ननवरे

इ. ३ री

| नवनीत २०१७ | ६

आला आला हिवाळा

आला आला हिवाळा आला
शेकोटी पेटवू सारे चला
आलं टाकून पिऊ गरम गरम चहा
आता अंगात ऊब आली पहा
कंचाळ टाकून शेकोटी वाढवू
रात्रभर गप्पा मारत बसू
येथेच बसून जेवण करू
गरमा - गरम भजी खाऊ
मग गरम कपडे घालून,
कांबळी ओढून
झोपी जाऊ!

आर्या गोतपागर, सजल कचरे

इ. ४ थी

पाऊस आला रे

एक ढग हसत बागडत चालला होता.
मोर ढगाला म्हणाला, तू वर्षाव कर, मी नाचेन.
ढग न ऐकून पुढे निघून गेला.
मासा ढगाला म्हणाला, तू वर्षाव कर, मी खेळेन,
ढग न ऐकून पुढे निघून गेला.
शेतकरी ढगाला म्हणाला, तू वर्षाव कर,
मी पीक लावेन.
ढग न ऐकून पुढे निघून गेला.
चिंटू ढगाला म्हणाला, तू वर्षाव कर,
मी पाण्यात होडी सोडेन.
ढगाने वर्षाव केला.
मोर नाचू लागला, मासा खेळू लागला,
शेतकरी पिके लावू लागला,
चिंटूने पाण्यात होडी सोडली.
मग ढग हसत बागडत निघून गेला.

रुचिता घनवट

इ. ३ री

पावसाचा आनंद

ढग आले, वारे सुटले,
वादळाने आपले तिकीट काढले
सूर्य लपून बसला काळ्या- काळ्या ढगात,
पावसाची गाणी वाजली मनात
झाडे, फुले, पशुपक्षी, निसर्ग सारे ओलेचिंब
जणूकाही पाण्यातले आहे ते प्रतिबिंब
तळे भरले, पाणी साचले,
शेतकरी आनंदाने नाचले
पक्ष्यांची किलबिल आणि ससरंगी इंद्रधनुष्य,
हे पाहून आनंदून जातो मनुष्य
अन उजळून निघते आयुष्य
असा हा पाऊस सुखाचा
लोकांच्या कल्याणाचा

रुचिका कुंभार

इ. ८ वी

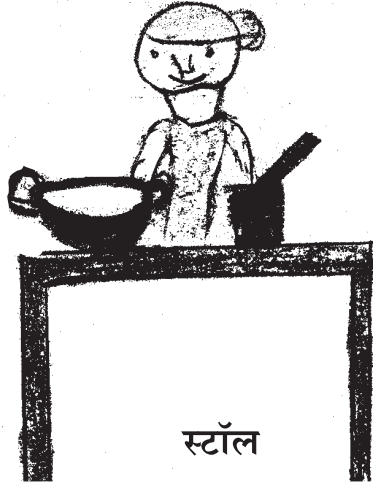
पाऊस

पाऊस पडतो टप् टप् टप्
पक्षी उडती झप् झप् झप्
थंड वारा भिर् भिर् भिर्
अंगभर थंडी शिर शिर शिर
निथळत झाडे थेंब थेंब थेंब
फुलेही भिजती चिंब चिंब चिंब
काळे ढग हे खूप खूप खूप
सूर्य झोपतो गुपचूप गुपचूप

करुणा मोरे

इ. ५ वी

प्रकल्पाच्या वेळी होते स्टॉल
मी पैशांसाठी करत होते मम्मीला कॉल ॥१॥

प्रचितीच्या मम्मीचे मंच्युरियन मस्त
सगळ्यांनी पैसे देऊन केले फस्त ॥२॥

भोपळ्याचा होता हलवा
सगळ्यांनी खाण्यासाठी केला कालवा ॥३॥
सगळ्यात भारी होते कटलेट
त्यामुळे लवकर संपल्या त्यांच्या प्लेट ॥४॥

साक्षी मिटकरी
इ. ४ थी

तीन दिवस होता स्टॉल
मुलांनी पैसे आणले फार
कटलेट होते तिखट
त्याचा रंग होता फिकट
टोमॅटोच्या सुपात आलं होतं फार
घशात झणके मारत होतं फार
तरीही स्टॉलवरचे पदार्थ होते मस्त
मुलांनी तसेच केले फस्त

सिद्धी जगदाळे
इ. ४ थी

माझी चूक झाली

एक दिवस मी माझ्या मैत्रिणीला सांगितलं की मी तुझ्याबर कडू आहे. ती म्हणाली, का? मी म्हणलं, आसंच. मग मी घरात गेली. मला वाटलं, कशाला कडू करायला पाईजी होती? मग मी तिज्याकडे गेली. मी तिला सांगितलं की सॉरी. ती म्हणाली की आता तुझ्याबर कधी बोली करणार नाही. मी म्हणाली, प्लीज बोली कर ना. ती म्हणाली, नंतर बोली करते. मी तिला म्हणाली, आता बोली कर ना. ती म्हणाली, बर मी तुझ्याबर बोली करते. मग तिनी माझ्याबर बोली केली. मग आम्ही दोघी खेळायला गेलो. आम्ही सायकल खेळलो. आम्ही दोघी मैत्रिणी झालो. मग आम्ही खूप खूप मजा केली.

गुंजन मारुडा
इ. ३ री

आमची मंगू

मला व माझ्या दिदीला मांजरे खूप आवडतात. आपण मांजर पाळूया असा हट्ट आम्ही आई-वडिलांकडे करत होतो. पण ते काही परवानगी देत नव्हते. असेच एकदा मी व माझा मित्र अवधूत क्रिकेट खेळत होतो. त्याने मारलेला बॉल आणण्यासाठी मी कंपाऊंडकडे पळालो तेव्हा मला तेथे एक पांढरीशुभ्र मांजर दिसली. ती खूप तहानलेली होती. मी तिला पाणी प्यायला दिले. तिने एका झटक्यात पाणी पिऊन टाकले. मग ती माझ्या मांडीवर येऊन बसली. मी २-३ वेळा तिच्या डोयावरून हात फिरवला. थोड्या वेळात ती माझ्या मांडीवरच झोपून गेली.

मी आईला विचारले, “आपण ही मांजर पाळायची का?” आई म्हणाली, “अरे बाळा पण हिची काळजी कोण घेणार?” मी म्हणालो, “मी घेईन तिची काळजी.” तेव्हापासून मी तिची काळजी घ्यायला लागलो. मी तिचे नाव मंगू ठेवले.

एकदा आम्ही बाहेर गेलो होतो. तेव्हा आम्हाला घरी यायला ८ वाजले. जेव्हा आम्ही घरी आलो तेव्हा मंगू पायरीजवळ बसली होती. पप्पांनी जवळ जाऊन

पाहिले तर तिच्या तोंडातून फेस येत होते. मी खूप घाबरलो. पप्पांनी डॉटरांना फोन केला. बरे झाले डॉक्टरकाका फलटणमध्येच होते. त्यांनी येऊन मंगूला तपासले. ते म्हणाले, “हिने काही तरी विषारी खाष्टे आहे”. त्यांनी मंगूला इंजेक्शन दिले. ते म्हणाले, “उद्यापर्यंत ही ठीक होईल.” पण मला झोप लागली नाही. दुसऱ्या दिवशी मी उठून बघितले तर मंगू खेळत होती.

एके दिवशी ती खेळायला गेली तर परत आलीच नाही. मी तिला खूप शोधले पण ती सापडली नाही. मग २-३ आठवड्यांनी आमच्या ड्रायव्हर काकांनी दुसरे मांजर आणून दिले. ते खूप चपळ होते. ते माझ्याबरोबर खूप खेळायचे. एके दिवशी ते पण पळून गेले. मग माझ्या मित्राने सांगितले तुमचे मांजर शेजारच्या बिल्डिंगमध्ये आहे. मी त्याला जाऊन लगेच घरी आणले. तेव्हा कुठे माझ्या जिवात जीव आला.

आदित्य दिक्षित

इ. ४ थी

गंमत

रविवार होता. आईने मला दूध आणायला १० रुपये दिले होते. मी दुकानापाशी पोहचले. दूध पिशवी घेतली. काकू म्हणाल्या, पैसे दे. मी पिशवीत बघितले. पिशवीत पैसे नव्हते. मी घाबरले. मी दूध पिशवी काकूंना दिली. रडत रडत घरी गेले. आईला रडत सांगितले. मोठ्याने रडू लागले. आई हसली. मी रडायचे थांबवले. आई मला म्हटली, तू वेडी आहेस. तू पैसे इथेच विसरून गेली होतीस. मी हसले. आईने मला १० रुपये दिले. मी दुकानाला गेले. आईने चहा केला.

रिया मदने

इ. ३ री

आम्ही खेळायचं तरी कुठं?

आम्ही खेळायचं तरी कुठं? हा प्रश्न आम्हाला दररोज पडतो. आमचे ग्राऊंड आहे, पण त्याला सगळीकडे जाळ्याच लावलेल्या दिसतात. वर्गात खेळायचं म्हणलं तर शिक्षक रागवतात. शिक्षक म्हणतात मुलांनी मोकळ्या सुटसुटीत व मोठ्या जागेत खेळावं. पण मोकळी जागा आहे तरी कुठं? स्टेजवर खेळायचं म्हणलं तर तिथं तास सुरू. मग मला तर वाटतं छोटीशी जागा असली तर मग आम्हाला शाळा सुटस्तोपर्यंत खेळू द्या. इकडं खेळलं, तिकडं खेळलं किंवा इथं खेळलं तरी सगळीकडे आम्हाला शिक्षकांची बोंबाबोंबच.

कधीतरी मला वाटतं मोकळी जागा म्हणजे आकाशातच जाऊन खेळावं. पण आकाशात जाणार तरी कसं? शिडीनं नाही, पळत नाही, चालत नाही. उडतच जावं! आहे ना चांगली कल्पना? पण मला तर पंखच नाहीत.

घरी जर खेळायचं म्हणलं तर आई, पप्पा व आजी रागवते. आम्हाला खेळायलाच भेटत नाही. म्हणून मला खूप वाईट वाटतं. जेव्हा आम्ही शिशुगट, मधला गट, मोठा गट, पहिली, दुसरी व तिसरी एकत्र खेळायचो तेव्हा ती जागा खूप स्वच्छ असायची, आणि आम्ही खूप आनंदी असायचो. पण आता तर आम्हाला खेळायलाच भेटत नाही. आणि जर आता तुम्ही इथं येऊन ग्राऊंड पाहिलं तर सगळीकडे गवत वाढलेलं, मोठी दगडी... आम्हाला आता तिथं खेळावंसंच वाटत नाही. मग सांगा तरी आम्ही कुठं खेळायचं?

सजल कचरे

इ. ४ थी

पहाट

किलबिल पक्ष्यांनी सजवली सुंदर पहाट,
सूर्योदयाची बघत होते मी वाट.

आकाशात होता रंग केशरी,

पहाट होती ती लाजरी.

आकाशात होता रंग निळा,

जणू चांदण्यांचा होता तो फळा.

चांदण्या लपल्या आकाशात,

चंद्रानेही मांडला लपाछपीचा थाट.

चमकत होती समुद्राची लाट,

अशी होती ती सुंदर पहाट.

आर्या गोतपागर, सजल कचरे

इ. ४ थी

पुस्तकं

दोन-तीन पुस्तकं ताडकन् उठली
दरवाजाकडे धावत गेली

दरवाजाला कुलूप बघून

कोपऱ्यामध्ये रडत बसली

तिकडून आलं फुलपाखरू

पुस्तकांनी त्याला मागितली मदत

फुलपाखरू म्हणालं,

मी नाही जा... जा...

इतक्यात दिसली माशी,

पुस्तकांनी तिला मागितली मदत

माशी म्हणाली,

मी नाही जा... जा...

काव काव करत आला कावळा

पुस्तकांनी त्याला मागितली मदत

कावळ्यांनी उघडली खिडकी

पुस्तकांनी घेतली गिरकी

कावळा बसला झाडांच्या गर्दीत

वाचत बसला पुस्तक ऐटित

अनुजा कुलकर्णी

इ. ४ थी

गाईचं ऑप्रीशन

आमची गाई मंगळवारी व्यायली. तिच बाळ लवकरात निघालं. आणि गाईच बाळ बाहेर आलं त्याच्याबरोबर गाईचं अंग बाहेर आलं. मग आम्ही तिला उठवलं. गाईची वार पडताना थोडसं अंग बाहेर आलं. परत जी अंग बाहेर आलं तर खूपच आलं. मग आम्ही खूप भ्यायलो. मग पप्पांनी डॉक्टरांना फोन केला, पण फोन काही लागला नाही. परत फोन केला, पण काही लागला नाही. मग आम्ही दोन - चार फोन केले पण काही लागले नाही. शेवटी आम्ही फोन करून दमलो. डॉक्टर काही फोन उचलत नव्हते. मग आम्ही परत फोन केला, मग त्यांचा फोन लागला. आणि त्यांना बाबांनी सांगितले डॉक्टर लवकर या, आमच्या गाईचं अंग खूप बाहेर आलंय.

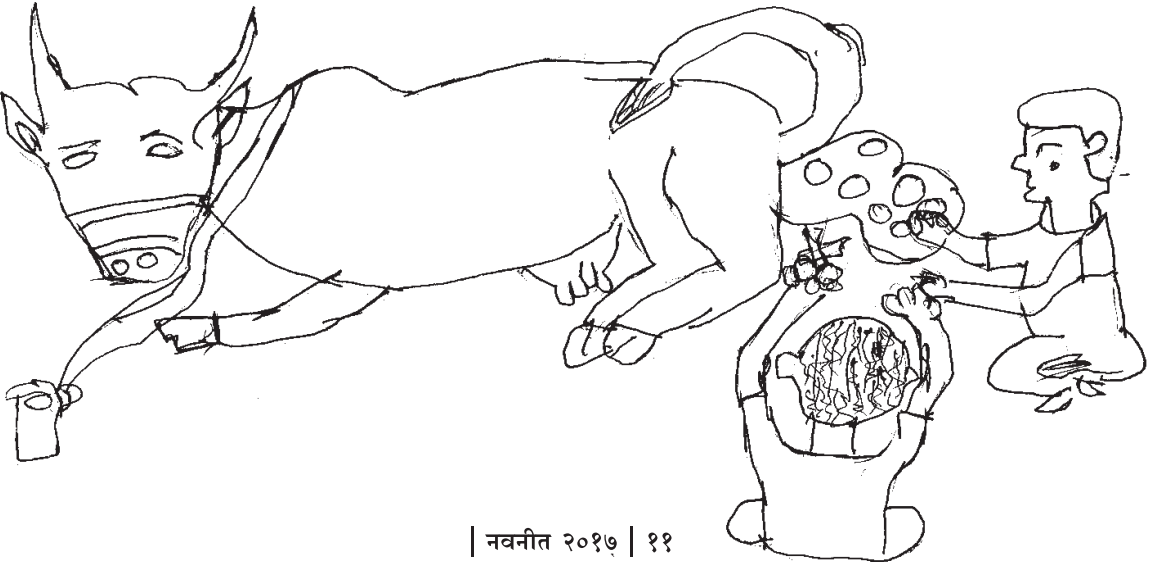
डॉक्टरांना थोडा उशीर लागला. आम्ही डॉक्टरांची वाट पाहिली. डॉक्टर आले मग त्यांनी बादली, पाणी, मागितलं. मग आम्ही पाणी दिलं. मग त्यांनी त्याल मागितलं आणि साखर मागितली. आम्ही त्यांनी जी सगळं मागितलं ती दिलं. गाईचं अंग जी बाहेर आलेलं त्याला साखर लावली. दोनी डॉक्टरांनी त्या अंगाला आत ढकलत होते पण ते काही आत जायचे नाही.

मग सरकारी डॉक्टरांना फोन केला. मग ते आले. त्यांनीही आत ढकलण्याचा प्रयत्न केला ते काही आत गेलं नाही. मग डॉक्टरांनी पप्पांना सांगितलं, आता आमच्याकडे काही पर्याय नाही, गाईचं ऑप्रीशन करावं लागेल. यावर पप्पा म्हणाले करा ऑप्रीशन.

मग गाईचं जे अंग बाहेर आलं होत त्याच्यातला फुगा कापला आणि त्याच्यात सगळ अंग घातलं. ते लगेच बाहेर येत होतं. परत आत तिथं कात्री घातली आणि डॉक्टरांनी तिथं दाबून ठेवलं. मग दुसऱ्या डॉक्टरांनी ते शिवलं. पण ते बाहेर येत होतं, मग आमच्या दादांनी तसलं पट्टीचं करून दिलं. डॉक्टरांनी ते शिवलं. मग ते सगळं ऑप्रीशन झालं. मग आम्ही डॉक्टरांना थ्यांकिव म्हणालो.

यश केंजळे

इ. ४ थी

नोटा

एकदा एक गंमतच झाली,
हजार-पाचशेच्या नोटांवरच
बंदीच आली

विसरू म्हणता विसरणार नाही
नोव्हेंबर दोन हजार सोळा
एका रात्रीतच काळा पैसा झाला गोरा

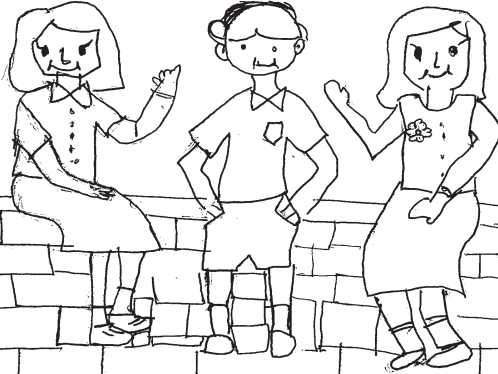
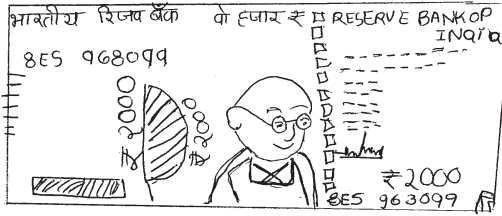
इथून पुढे आता कोणीच चिंतेत नसणार
दोन हजाराच्या नोटा इथून पुढे असणार
ओट्यावर बसून सगळेजण मनसोक्त हसणार

शरयू माने,
भवेश शिंदे,
आर्या गोतपागर
इ. ४ थी

मी कोण?

दिसत नाही कुणाला
पण स्पर्श होतो अंगाला
कितीही शोधलं तरी
सापडत नाही कोणाला
दाराच्या फटीतून येते आत
त्यामुळे होते दाराची उघडझाप
आजूबाजूला वावरते
मैदानावरही खेळते
मला फुग्यात भरतात
पॅराशूट मध्ये भरतात
ट्यूबमध्ये भरतात
आणि मी कुरकुऱ्याच्या
पॅकेटमध्येपण असते.

आदित्य दीक्षित,
प्रचिती दोशी
इ. ४ थी

sharayu mane

पाच ठेंगू

एके दिवशी पाच ठेंगूंनी ट्रिप काढली. त्यांची नावे होती, चिंटू, ढोलू, पिंट्या, राज आणि मोनू. ते खूप छान मित्र होते. चिंटू आणि ढोलू कशालाही घाबरत नसत. सर्वांनी मिळून ठरवले की आपण समुद्र सफरीवर जायचे. राज म्हणाला, आपल्याकडे शिडाची बोट आहे. पण ती कोण चालवणार? पिंट्या म्हणाला, मला बोट चालवता येते. मी ती बोट चालवीन.

शिडाच्या बोटीत बसून त्या पाच ठेंगूंचा प्रवास सुरू झाला. ते समुद्राच्या मध्ये पोहचले. त्यांना एक बेट दिसले. ते बेट पाहून ठेंगू खूप खुश झाले. ते त्या बेटावर उतरले. त्यांना तिथे नारळाची झाडे दिसली. चिंटू म्हणाला, मला खूप भूक लागली आहे. पिंट्या म्हणाला, नारळ दिसत आहेत पण ते काढायचे कसे? मोनू म्हणाला, मला नारळाच्या झाडावर चढता येते. मी नारळ काढतो. त्यांनी सगळ्यांनी मिळून नारळ पाणी पिले. खोबरे खाळे, खेळले.

नंतर ते बोटीत बसण्यासाठी निघाले तो जोराचा वारा सुटला, लाटा उसळू लागल्या. त्या लाटांबरोबर त्यांना सोनेरी मासा, डॉल्फिन, ऑक्टोपस, छोटे-छोटे जीव दिसले. ते वारा शांत झाल्यावर बोटीत बसून माघारी निघाले. त्यांना खूप मज्जा वाटली. त्यांनी घरी गेल्यावर सर्वांना हकीकत सांगितली. सर्वांना आश्चर्य वाटले.

जय बाबर

इ. ४ थी

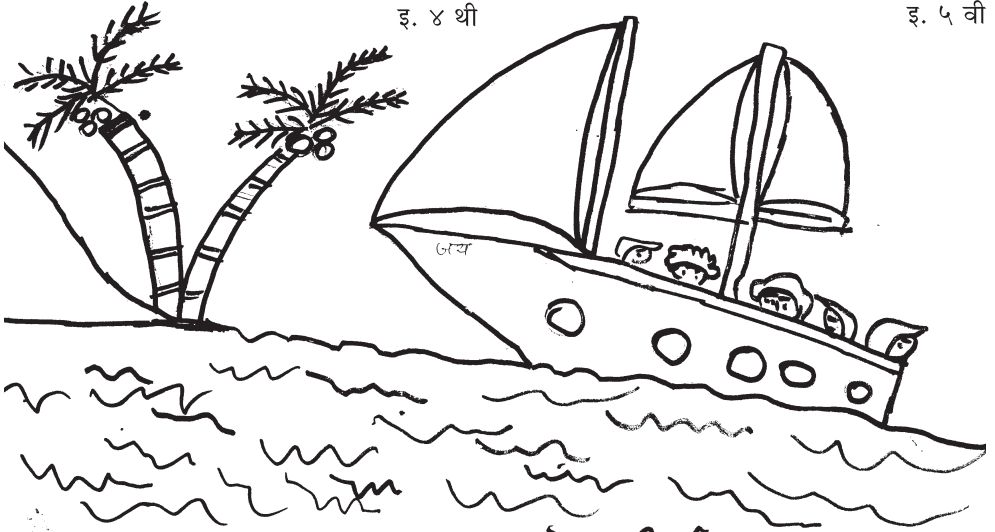
भीतीदायक प्रसंग

हा प्रसंग मला माझ्या आईनं सांगितला. माझ्या आजोळी भरपूर गाई होत्या. गायांचं दूध न्यायला दुधाची गाडी यायची. एके दिवशी गाडीच आली नाही. गाडी कुठं अडकली ते बघायला मामा आणि त्याचा कोणीतरी मित्र गेले होते. मामाला ती गाडी कुठून येती तो रस्ता माहीत होता. मामा घाटापर्यंत पोहचला. तर घाटात गाडी बंद पडली होती. संध्याकाळची वेळ होती. त्यामुळे आजूबाजूला कोणी नव्हतं. वाहतूकही जास्त नव्हती. मामा कुठे दुकान आहे का बघायला गेला. मामाची गाडी घसरली व मामाचा अपघात झाला. मामाला खूप लागलं. गाडीच्या ड्रायव्हरने त्याला दवाखान्यात नेलं. मामा कोमात होता. डॉक्टरांनी सांगितलं दहा दिवसांपर्यंत शुद्धीवर येईल. पण मामा शुद्धीवर आला नाही. आजोबा म्हणाले, ४-५ दिवस ठेवा. डॉक्टरांनी मामाला ४-५ दिवस ठेवलं. मामा १४ व्या दिवशी शुद्धीवर आला.

मामाचं मेंदूचं ऑपरेशन केलं. मग मामाला थोड्या दिवसांनी बरं वाटायला लागलं. मामाला घरी आणलं. मामा बरा झाला. आजोबांनी पुण्याच्या डॉक्टरांना बोलावून त्यांचा सत्कार केला, त्यांचे आभार मानले. आता मामा बरा आहे. पण त्याला त्याच्या उजव्या हातानं काही गोष्टी करता येत नाहीत.

तनिष्का मदने

इ. ५ वी

हौशी मासा

एक गाव होते. त्या गावाच्या शेजारून एक नदी वाहत होती. त्या नदीच्या निळ्याशार पाण्यात एक सोनेरी मासा राहत होता. त्याचे एक स्वप्न होते की त्याला पंख फुटावेत आणि उडायला यावे. साऱ्या पक्ष्यांना त्याचे हे स्वप्न माहीत होते. तो मासा रोज पक्ष्यांचा थवा पाहत असे. सारे पक्षी त्याच्याकडे पाहून हसत असत.

एके दिवशी जोराचा वारा आला. त्या वाऱ्यात एक शिडाची होडी तिथे आली. मासा घाबरून तळाशी गेला. तळाशी त्याला एक हिरवेगार कासव दिसले. माशाने त्याला आपली इच्छा सांगितली. ते कासव मांत्रिक होते. ते म्हणाले, तू इथे थांब, मी आलोच. मासा तिथेच थांबला. कासव लांब गेले. आणि जादूच्या वनस्पतीची दोन पाने आणली. कासवाने माशाला ती खायला सांगितली. आणि तो एक मंत्र म्हणाला. मग तो माशाला म्हणाला, तुला उद्या पंख फुटतील. पण तू पाण्याबाहेर श्वास घेऊ शकत नाही. त्यामुळे तू ४५ मिनिटांत परत ये. जर तू ४५ मिनिटांत परत नाही आलास तर तुला श्वास घेता येणार नाही, आणि तुझे पंख गायब होतील. हे घे मी तुला हे घड्याळ देतो. हे तुला उद्या ४५ मिनिटे सांगेल.

मासा दुसऱ्या दिवशी पिवळ्या धम्मक उन्हात उडायला गेला. त्याला शेळ्यांचा कळप दिसला. त्याला वाटले, आपण शेळी झालो तर किती मज्जा येईल. ४५ मिनिटे झाल्यावर तो परत कासवाकडे गेला

आणि म्हणाला, कासवा, कासवा, मला एक शेळी बनव. कासवाने मंत्र म्हणत त्याच्या शरीरावरून जादूचे पीस फिरवले आणि म्हणाले, तू २ तासात परत ये. मासा पाण्याबाहेर गेला आणि शेळी झाला. तो त्या कळपात गेला. मेंढपाळ शेळ्या नेत होता. त्याची काठी माशाला लागली. मासा मनातच म्हणाला, माणसांची मज्जा असते. ते फक्त प्राण्यांना मारतात. २ तासांनी मासा परत आला आणि कासवाला म्हणाला, तू मला माणूस बनवतोस का? कासव वैतागले आणि त्याने माशाला मेंढपाळ बनवले.

मासा शेळ्यांच्या शेडमध्ये गेला. त्या साऱ्या शेळ्यांचा मालक तिथे आला. त्याला समजले होते की आपली एक शेळी हरवलेली आहे. तो मेंढपाळाला खूप रागावला. मासा पुन्हा पाण्याकडे गेला. पण त्याला माणूस झाल्यामुळे पाण्यात श्वास घेता येत नव्हता. तो तिथेच बसला आणि विचार करू लागला, त्या कासवाने आपल्याला वेळच सांगितली नाही. पण त्याला माहीतच नव्हते की तो कायमचाच माणूस झाला आहे. थोड्या वेळाने कासव वर आले. त्याला मासा दिसला. मासा त्याला म्हणाला, कासवा, मला माझी चूक समजली, मला परत मासा बनव. कासवाने मंत्र म्हणत त्याच्या शरीरावरून पिस फिरवले. मग मासा पुन्हा मासा बनला आणि आनंदात राहायला लागला.

सात्विक सावंत

इ. ४ थी

| नवनीत २०१७ | १४

सात्विक सावंत

858me

ॲक्सिडेंट

सकाळ झाली होती. सगळीकडे उजेड पडला होता. थंडी होती. शाळेला सुट्टी होती. आम्ही गावाला जाणार होतो. जेवण केल्यावर तयारी केली. गावाला जाण्याची सगळी तयारी झाली. आम्ही खूप आनंदात होतो. आम्ही गावाला निघालो. पप्पा फोरव्हीलर गाडी चालवत होते. रस्त्यावरून जाताना मला एक ॲक्सिडेंट दिसला. त्या ॲक्सिडेंटमध्ये फोरव्हीलर व ट्रूव्हीलर एकमेकांना धडकली होती. फोरव्हीलरची काच फुटली होती व ट्रूव्हीलर खाली पडली होती. माझ्या छातीत तर धडधड करत होतं. जीव फुटल्यागत झाला होता. मला वाटलं ॲक्सिडेंटनंतर काय झालं असेल? डोळे बंद केल्यावर सारखा तोच ॲक्सिडेंट माझ्या डोळ्यासमोर येत होता. मला वाटलं, माझ्याच अंगावर गाडी धावून येत आहे. आम्ही सर्वजण घरी पोहचलो तेव्हा कुठे मला चांगलं वाटलं आणि माझी भीती दूर झाली.

तन्वी जाधव

इ. ५ वी

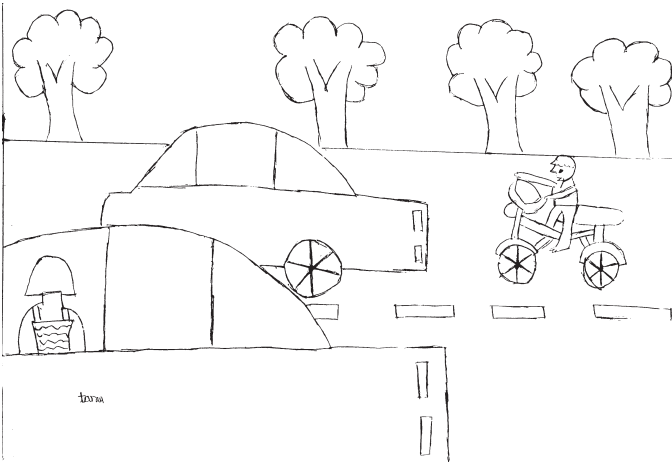

कुत्र्याचा प्रसंग

एके दिवशी आमच्या घराशेजारून एक बाई चालल्या होत्या. त्यांनी मला हाक मारली. मी धावत गेलो. त्या म्हणाल्या, तू येथे राहतोस तर मला येथून घालव. मला इथल्या कुत्र्याची भीती वाटते. मी त्यांना तेथून घालवलं. पण मला गुरुरं असा आवाज येत होता. मला भीती वाटली आणि मी पळायला लागलो. तितक्यात ते कुत्रं उठलं आणि माझ्या मागे पळायला लागलं. मी घाबरलो. जमिनीला पाय न टेकता पळत सुटलो. माझ्या जीवात जीव नव्हता. अंग सारं घामानं थबथबलं होतं. ऊर धडधडत होता. मी घरी पोहोचलो. आईनं विचारलं, काय झालं? मी कसबसं सांगितलं. ती म्हणाली, तू तेथून पळत जाऊ नको, चालत जा. मी परत चालत गेलो तर कुत्र्यानं मला काही केलं नाही. मी खूप आनंदी झालो.

महेश भिसे

इ. ५ वी

आईचा वाढदिवस

उन्हाळा चालू होता. मी उन्हाळी पावसाची वाटच पाहत होतो. अचानक उन्हाळी पाऊस पडायला सुरुवात झाली. मी आईला न विचारताच पावसात खेळायला गेलो. मी खूप खेळलो. मला सर्दी झाली. तेवढ्यात आई बाहेर आली. मला पावसात पाहून तिने हाताला धरून घरात आणले आणि खूप ओरडली. नंतर मी माझे अंग पुसले व आईने मला झोपायला लावले.

मी झोपायला गेलो तेव्हा माझे लक्ष कॅलेंडरकडे गेले. आजची तारीख पाहिली तर ती २४ जुलै होती. ती तारीख म्हणजे माझ्या आईचा वाढदिवस! मी लगेच

उठलो आणि बाहेर गेलो. थोड्या वेळाने आई आली आणि मला शोषायला लागली. मी घरात पण नव्हतो, बाहेर पण नव्हतो. आई चिंतेत पडली. तेवढ्यात घराची बेल वाजली. आईने दरवाजा उघडला तर तिथे मी होतो. मी आत आलो. आई मला परत ओरडणार इतक्यात मी खिशातले गुलाबाचे फूल काढून आईसमोर धरले आणि म्हणालो, “हॅपी बर्थडे!” आई एकदम शांत झाली व तिने मला मिठी मारली. तिच्या डोळ्यांतून आनंदाश्रू वाहू लागले.

जयेश ओतारी
इ.६ वी

दिनदर्शिका	
7 जुलै २०१७	
आ 1 8 15 22 29	
स 2 9 16 23 30	
बु 3 10 17 24 31	
शु 4 11 18 25	
सो 5 12 19 26	
म 6 13 20 27	
बु 7 14 21 28	

अशीही असेल परीक्षा ?

एकदा आई रेणूचा अभ्यास घेत होती. विषय होता पत्रलेखन. आई आम्हाला तिच्या लहानपणी मामा, मावशी पत्र लिहायचे त्या गमती सांगत होती. त्या गोष्टी ऐकताना छान वाटत होतं. मग मी आईला म्हणालो,

“आई आता कोणी पत्र पाठवतात का? वाचतात का? लिहितात का? आता सर्व मोबाईल, नेट, कम्प्युटर वापरतात. पण परिक्षेला तर पत्र लेखनच येईल ना! अशीही असेल का गं कधी परीक्षा?”

रेणू म्हणाली, “कसली परीक्षा?”

“असं म्हणतील ताई, बघू बरं, टाक एक मेसेज वॉट्सअॅपवर, त्याला पाच मार्क, व्हिडिओ कॉल करा आणि काय चालले आहे ते सांगा त्याला २० मार्क मिळतील हं...! आणि कोणत्याही मित्राला गेममध्ये हारवा त्याला पाच मार्क मिळतील. २ मिनिटात एक गेम डाऊनलोड करा त्याला तुम्हाला १० मार्क मिळतील. अशा परीक्षा असतील आई, तर मग तुला आमचा अभ्यासच घ्यावा लागणार नाही.”

रेणू म्हणाली, “दादा, जर अशी परीक्षा असेल तर मुले परिक्षेची वाट बघत बसतील!” केव्हा तरी असेल ना अशी परीक्षा ?

पार्थ ननवरे

इ. ६ वी

पक्ष्यांची दुनिया

सोनूच्या बागेत आले काही पक्षी
पक्ष्यांच्या अंगावर होती सुंदर नक्षी

मोराचं काहीतरी वेगळंच चाललंय
पाऊस नाही पडत
तरी वर बघून नाचतोय

माळढोकने घेतली डुलकी
खंड्याने घेतली पाण्यात सुळकी

सुतारने केली खोडात ढोली
त्यामध्ये तांबटने बांधली खोली

सुगरणीने केला खोपा
चिमणीने बांधला गवताचा झोका

चिऊताईने भरवले पिळ्ळींना दाणे
कोकिळने गायले सुंदर गाणे

सोनूने काढले पक्ष्यांचे चित्र
सर्व पक्षी झाले सोनूचे मित्र

तनिष्का मदने, श्रेया आडके,
श्रद्धा पवार, संजना पाटणे,
साक्षी कोळेकर

इ. ५ वी

जरा चालवा मती

आवाज नाही, धूरही नाही
धावत जाई वेगाने
दोन चाके, भरभर चाले
वाटेवरच्या वळणाने

पायवाट वा महामार्ग हा
गर्दीतूनही जाई पुढती
मध्ये भेटता मैतर कोणी
तेही बसतील मागे-पुढती

इंधन नाही, बंधन नाही
कोणी बैसला ऐटित वरती
सांगा पाहू कोण मी
जरा चालवा हो मती

अथर्व मुळीक

इ. ६ वी

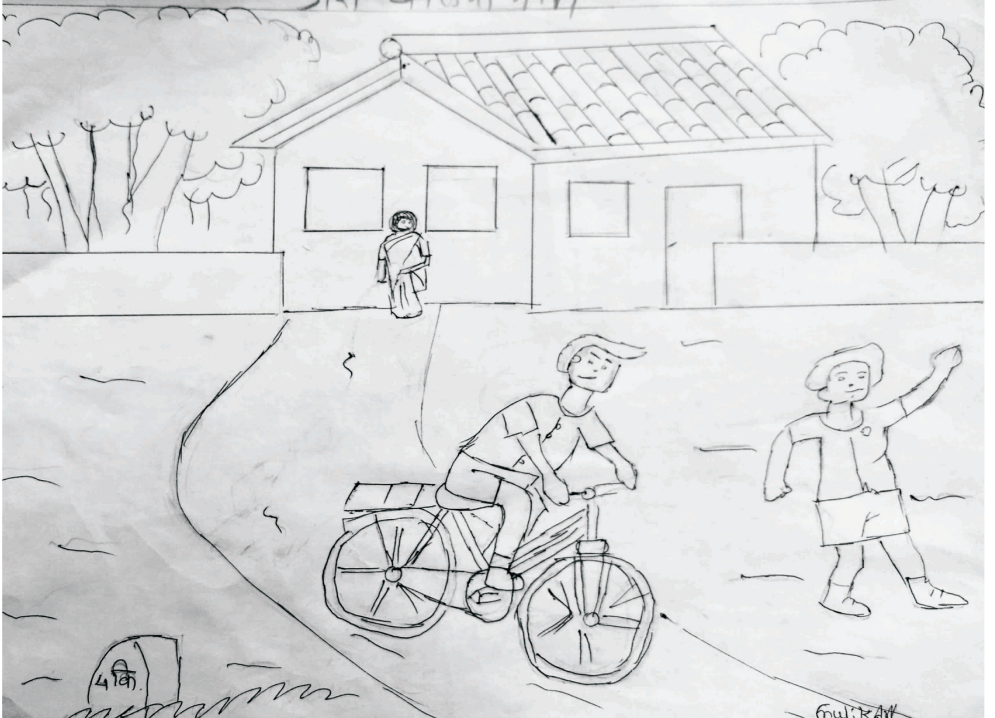
कल्पनांचा सागर

पुस्तकातून आम्हाला मिळते खूप ज्ञान,
वेळेचे मग आम्हाला राहातच नाही भान
नंतर आम्ही करतो मजेच्या गोष्टी
बदलून जाते आमची वाचनाची दृष्टी
पुस्तकांबरोबर गवसते स्वप्नांचे जग
पुस्तक वाचण्यात आम्ही रमूनच जातो मग
आमच्यासाठी होते मनोरंजनाचे भांडार खुले
यात दंगून जातात खूप सारी मुले
नंतर मग शिक्षक थोपटतात आमची पाठ
पुस्तकांतून सापडते आम्हाला सत्याची वाट
पुस्तकांतून लेखक आम्हाला भेटतात
आमच्या ही कल्पनांना मग नव्या वाटा फुटतात
म्हणूनच तर आम्ही पुस्तके वाचतो,
मग कल्पनांचा सागर आमच्या मनात साचतो

मुकुल हेंद्रे,

रूपल पाटोळे

इ. ७ वी

वादळ

आम्ही चौथीत होतो. तेव्हा संध्याकाळी खूप जोराचा वादळी पाऊस पडला. जवळच्या तारेचा शॉर्टसर्किट झाला. जोराच वादळ सुटलं. पोपट झाडावरून पटपट उडाले. सोसाट्याचा वारा सुटला. फांद्या धडधड पडू लागल्या. माझ्या अंगावर शहारा आला. आईच्या पोटात गोळा आला. माझ्या बहिणीची घाबरगुंडी उडाली. भीतीने पाय लटलटू लागले. मुसळधार पाऊस सुरू झाला. थोड्याच वेळात माझ्या घरासमोर एवढं पाणी साठलं की जणू काही तलावच तयार झाला. मग त्या पाण्यात आम्ही मोठी-छोटी दगडं भिरकावली. पाण्याचा टपक-टपक आवाज ऐकून आम्हाला मज्जा आली. दुसऱ्या दिवशी मी शाळेत आल्यावर ही हकीकत सर्वांना सांगितली.

धनश्री शहा

इ. ५ वी

एक मुंगी म्हणाली

एहे दिवशी सर्वांचीच चालली होती घाई आणि मला लेक्चर झाडत होती आई

ती म्हणाली, सैनिकांप्रमाणे रांगेत चालायचे शत्रू दिसल्यास कडकडून चावायचे

अनेक मित्र-मैत्रिणी चालत होते माझ्यापुढे पण माझे लक्ष समोरच्या साखरेच्या खड्याकडे

असे वाटले अनेकदा जावे रांग सोडून परंतु शिस्त होती अंगी, त्यामुळे अशी चूक होईल का माझ्याकडून?

पुढे-पुढे चालत गेले तसा तो खडा दिसू लागला मोठा माझे काम-खडा नेऊन भरायचा होता कोठा

त्यामुळे चिंता नसणार हिवाळ्याची थंडीत बाहेर पडून कण-कण अन्न जमवण्याची

आराधना पाटील

इ. ८ वी

| नवनीत २०१७ | १९

Vaishnavi &
Ruchika

घर मुके झाले

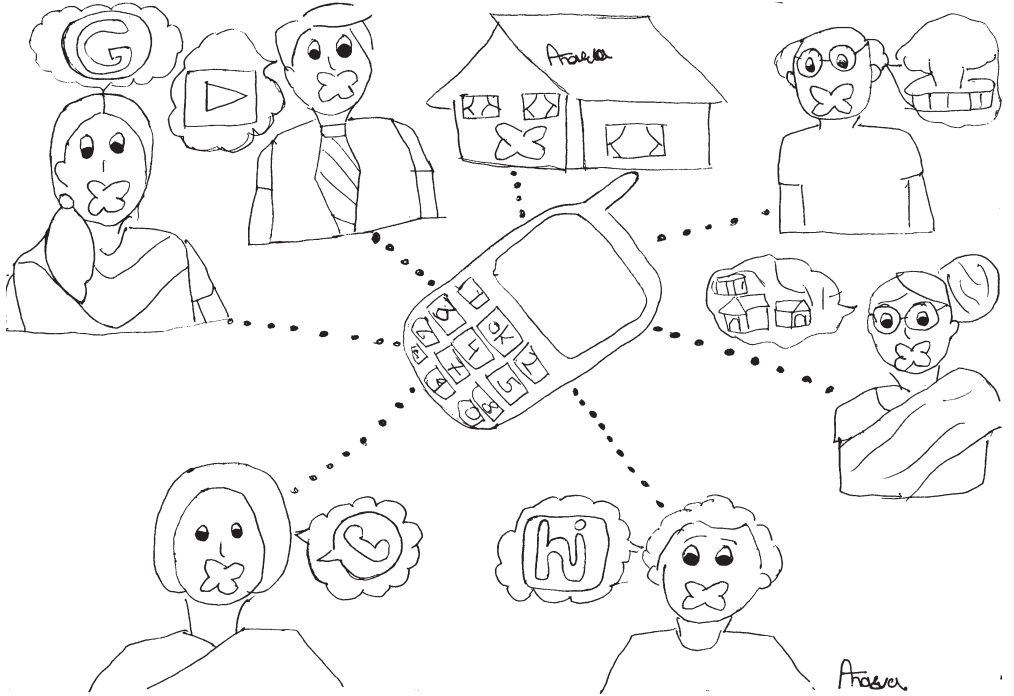
गाव म्हणल्यावर आपल्याला काय आठवते? गावातील जुनी छपराची घरे, झाडी, शेती, वेगवेगळे पक्षी, धोतर व कुर्ता घातलेले लोक, काष्टा नेसलेल्या स्त्रिया, झगे व हाफ चड्डी घातलेली खेळणारी मुले व मुली. हे झाले गावाचे थोडक्यात वर्णन.

गावात आपल्याला हेच नाही तर अजून खूप काही पहायला मिळते. उदा- गावातील माणसांचे प्रेम, त्यांच्यामधील एकोपा, त्यांचे वागणे, बोलणे, त्यांचा व्यवहार इत्यादी. गावात कोणती सभा किंवा कार्यक्रम असेल तर रात्री सगळे जमून बसतात व सगळ्यांच्या मतांनी सहमतीने निर्णय घेतात. कोणाला दुःख किंवा आनंद असेल तर सगळे गावकरी एकत्र येऊन तो क्षण जगतात. गावाकडचे सगळेच वेगळे असते असे मला वाटते. गावाकडील खेळ, गावाकडील भाषा, गावातले जगच वेगळे असते.

बायकांच्या विहिरीवरील भांडणातही एक वेगळीच मज्जा असते.

पण हे सगळे शहरात नाही पहायला मिळत. शहरात हे सगळे करण्यासाठी वेळ कोणाकडे आहे? सगळे आपल्या कामात गुंतलेले असतात. गावात कसे सगळे लोक आपल्या कुटुंबाला वेळ देतात, त्यांच्या बरोबर बोलत, हसत, मज्जा करतात, पण शहरात लोक खूप शिकलेले असतात. मोठ्या मोठ्या ऑफिसात काम करत दिवस-रात्र मेहनत करतात.

आत्ताच्या काळात म्हणजे आधुनिक काळात अनेक शोध लागले. उदा-मोबाईल, संगणक, लॅपटॉप, टी.व्ही. इत्यादी. त्या इलेक्ट्रॉनिक मशीन्स पाहून लोक आकर्षित झाले. त्या वस्तूंकडे ते खेचले गेले आणि बघता बघता प्रत्येकाकडे ही उपकरणे आली. आता लोक खाली बघून चालायला लागले,

पण अपमानित होऊन नाही तर मोबाईलमध्ये बघून. प्रत्येक घरात प्रत्येकाकडे मोबाईल आले. आई-बाबा शिकून चांगल्या नोकरीला लागले. सकाळी जाऊन रात्री येऊ लागले. जेवण करून मग खोलीत online जायचे. त्यांना मोबाईलवरून दूरच्या व्यक्तीशी बोलायला वेळ होता पण घरच्यांशी बोलायला वेळ नव्हता. त्यांची मुले त्यांचेच अनुकरण करू लागली. ती पण मोबाईलच्या आहारी गेली. घरात आज्ञी-अजोबा असले तरी ते गप्प-गप्प असत. कारण त्यांचा मुलगा कामात बिझी,

त्यांची सून मोबाईलमध्ये बिझी तर त्यांची नातवंडे मित्र-मैत्रिणींशी बोलण्यात बिझी. ते बोलून तरी कोणाशी बोलणार म्हणून त्यांना तोंड, आवाज असूनही ते मुके झाले व पूर्ण कुटुंब मोबाईलच्या आहारी जाऊन मुके झाले व कुटुंब मुके झाल्याने घरही मुके झाले. या छोट्याश्या यंत्राने सगळ्या घरांना मुके बनवून टाकले.

अथर्व हंपे

इ. ८ वी

दगड एक

कोळशाच्या खाणीत या
दगड एक सापडावा
कामगाराच्या हाती लागावा
तर साधा दगड म्हणून फेकून द्यावा
शिल्पकाराच्या हाती लागावा
तर मूर्तीसाठी वापरावा
शेतकऱ्याच्या हाती लागावा
तर गोफणीतून मारावा
सामान्यांच्या हाती लागावा
तर चुलीसाठी वापरावा
पण जर कारागिराच्या हाती लागावा
तर त्यापासून हिरा घडवावा
दगड कोणताही असू देत
त्याला घडवणाऱ्यात कला असावी लागते
घडवणारा घडवत असतो पण
घडणारा हिरा जग घडवत असतो

वैष्णवी घनवट

इ. ८ वी

संतवाणी

जीवनाचा एक थेंब पडे चिखलात,
तर तो संपे ।
हातावर पडे तर चमके ।
शिंपल्यात पडे तर मोती होए
थेंब तोच असे ।
फरक फक्त सोबतीचा असे ॥

माय-बाप करी कष्ट लेकरापाई ।
लेकरू अभ्यास करी परिस्थिती बदलण्यापाई ॥
माय-बापाला फळ कष्टाचे मिळे ।
कष्टाच्या फळाचे श्रेय जाई विचारांकडे ॥

रुचिका कुंभार

इ. ८ वी

झटक्यावर फटका

मी तिसरी - चौथीत असतानाची गोष्ट. तशी घरात माझी धडपड्या म्हणूनच ख्याती. जर काही गडबड झाली तर सर्व मलाच दोष देत. तसे त्यांचे ९९% दोष हे बरोबरच होते असे म्हणायला हरकत नाही! पण उरलेला १% दोष हा माझ्या बहिणीच्या खात्यात जमा होतो, एवढे मात्र खरे.

एके दिवशी आम्ही खेळून घरी आलो व अंधोळ करून टी. व्ही. पाहत बसलो. तेवढ्यात आजी म्हणाली, चला सात वाजले, देवपूजा करायला बसा. मग जरा अळम्-टळम् करून आम्ही देवपूजेस बसलो. माझ्या बहिणीची चुळबूळ सुरूच होती. देव्हान्यात टांगलेल्या दिवाळीतील माळांबद्दल तिला खूप कुतूहल होते. त्या कशा रंग बदलतात, बंद चालू होतात याकडे ती पाहत होती आणि सारखी त्या दिव्यांच्या माळा पकडू पाहत होती. मी तिला सारखे शांत करत होतो. तरी एकदा तिने माझ्या नकळत त्या माळांच्या अगदी जवळ हात नेला पण, मला ते कळताच मी झटकन तिचा हात बाजूला काढला. तिचा हात काढला पण याच गडबडीत माझा हात मात्र त्या माळांना लागला व शॉर्ट सर्किट होऊन सर्व घराचे

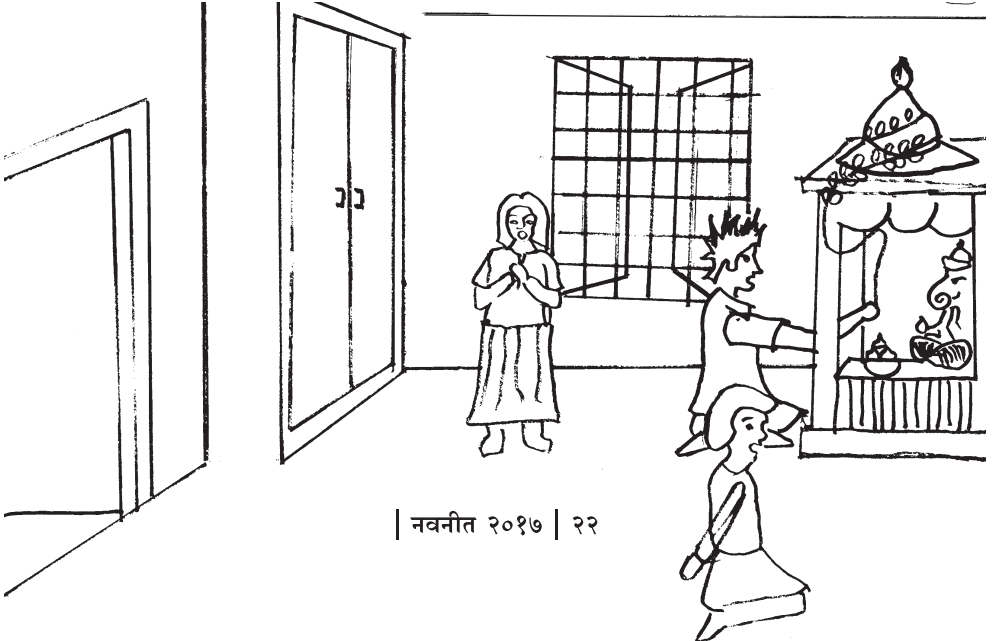
लाईट गेले.

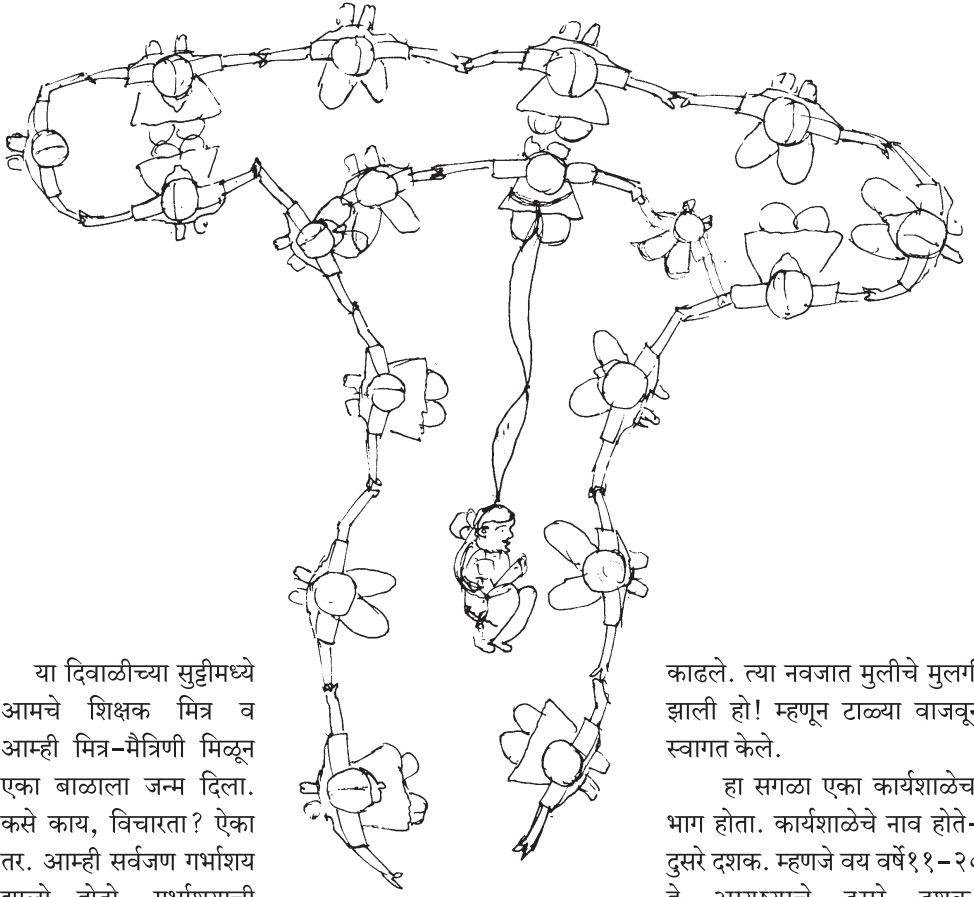
मला लागलेला झटका इतका जोरात होता की मी दोन फूट मागेच जाऊन पडलो. आता काय होणार या विचाराने माझी तर बोबडीच वळली. कारण आजोबा तेव्हा काहीतरी महत्वाचे काम करीत होते. लाईट गेल्याने त्यांच्या कामात अडथळा आला. त्यांच्या कामात अडथळा आलज्ज की त्यांची तळपायाची आग मस्तकात जाते. तशीच तेव्हाही गेली. ते रागारागातच खाली आले आणि मला एक धपाटा घालून माझ्यावर ओरडू लागले. ते बोलत होते आणि मी पाठ चोळत ऐकत होतो.

ते परत खोलीत गेल्यावर मी एका कोपऱ्यात जाऊन मुसमुसत बसलो. जेव्हा आई आली तेव्हा तिला मी भोकाड पसरत सगळे सांगितले. तिच्या कुशीत कधी रडत झोपलो हे माझे मलाही कळले नाही. मी जेव्हा उठलो तेव्हा मी माझ्या बिछान्यावर आईच्या कुशीत झोपलो होतो. तेव्हापासून महिनाभर तरी मी बहिणीशी अबोला धरला.

ओमकार राऊत

इ. ८ वी

या दिवाळीच्या सुट्टीमध्ये आमचे शिक्षक मित्र व आम्ही मित्र-मैत्रिणी मिळून एका बाळाला जन्म दिला. कसे काय, विचारता? एका तर. आम्ही सर्वजण गर्भाशय झालो होतो. गर्भाशयाची भिंत आम्हीच, वारही आम्हीच. वारे पासून निघालेली ओढण्यांची नाळ गर्भाशयातल्या बाळाच्या म्हणजे आमच्या वर्गातल्या रिकूच्या पोटाला बांधली होती. हळूहळू आम्ही आत सरकू लागलो आणि बाळाला योनीमार्गातून खाली ढकलू लागलो. डॉक्टर मंजूताईनी बाळाला बाहेर

मोकळी-ढाकळी कार्यशाळा

काढले. त्या नवजात मुलीचे मुलगी झाली हो! म्हणून टाळ्या वाजवून स्वागत केले.

हा सगळा एका कार्यशाळेचा भाग होता. कार्यशाळेचे नाव होते- दुसरे दशक. म्हणजे वय वर्षे ११-२० हे आयुष्याचे दुसरे दशक. कार्यशाळा घेत होते डॉ. मोहन देस म्हणजेच आमचे मोहन काका. या कार्यशाळेचे उद्घाटन आम्ही एकदम वेगळ्याच पद्धतीने केले. आम्ही स्वतःची शरीरे वापरून एक हलती डोलती कलाकृती तयार केली. त्या कलाकृतीचे शिल्पकार आम्हीच होतो. शिक्षकांनी एक नाव, वल्हेकरी, लाटा आणि उघडझाप होणारे कमळाचे फूल तयार केले होते, तर मुलांनी बनवले होते एक

दोलकाचे घड्याळ. ओढण्यांचे काटे निरंतर फिरत होते आणि ३ मुलांनी बनवलेला दोलक लयीत हालत होता. एकदमच वेगळे उद्घाटन!

श्रुती पाइन, प्रसाद सूर्य, वैष्णवी पाणी अशी आमची कार्यशाळेत ओळख होती. निसर्गाशी नाते जोडणारी आडनावे ही. आमच्या कार्यशाळेत ना जात, ना धर्म, ना भेदभाव. या कार्यशाळेत आम्ही सगळ्यांसोबत आमच्या मनाशीदेखील बोललो. आम्हाला कशाची भीती वाटते, कशाचा आधार वाटतो, आमची आवड-नावड, मानसिक ताण, स्वप्ने या सर्वांवर आम्ही विचार केला. सर्वांच्या पुढे ते मांडले. शिक्षकांनीही मांडले.

संगीत नसेल तर ती कसली कार्यशाळा? ढोलकीच्या तालावर सचिनदादाने आम्हाला मंगळावरील राष्ट्रगीताचा, आरोग्याच्या फुलाचा, शरीराच्या गावी जाण्याचा एक वेगळा नाद लावून ठेवलेला.

छोट्या-छोट्या नाटकांतून आम्ही मोठे झालो म्हणजे काय झाले हे आम्ही जाणून घेतले. मोठे झाल्यावर मुलामुलींचे विचार कसे बदलतात आणि त्यांच्याबद्दलचे त्यांच्या पालक-शिक्षकांचे विचार कसे बदलतात ते जाणवले.

मग आम्हाला एक चित्र दिले गेले. ते चित्र म्हणजे शरीराची बाह्यरेषा होती. हे चित्र फक्त तीन रंगानी रंगवायचे होते. निळा, पिवळा आणि लाल. लाल रंग म्हणजे शरीराचा अतिसंवेदनशील भाग, पिवळा म्हणजे थोडा संवेदनशील भाग तर निळा हा सर्वात कमी संवेदनशील भाग. काहीही न बोलता केवळ रंगांच्या भाषेतून सगळेजण खूप काही बोलून, समजून गेले.

बाळ कसे होते हा प्रश्न सर्वांना कधी ना कधी पडतोच. या प्रश्नाचे उत्तर मोहन काकांनी हळुवार, संवेदनशीलतेने आणि टप्प्याटप्प्याने दिले.

सुरुवात केली ती आपली आपल्या जन्मापासून. सर्वांनी आपल्या जन्माचे चित्र काढायचे होते. यासाठी सर्वांना फारच शकल लढवायला लागली. आईबाबांनी सांगितले होते त्यावरून आम्ही चित्रे काढली. काहींच्या जन्माच्या वेळी पाऊस पडत होता. काहींचा जन्म घरात तर काहींचा हॉस्पिटलमध्ये. पण आम्हाला कळेचना की मोहनकाकांनी आम्हाला जन्माचे चित्र का काढायला लावले आहे. पण नंतर मग जन्मापासून मागे मागे जात फ्लॅशबॅक पद्धतीने आपल्या जन्मासाठी आईच्या व वडिलांच्या शरीरात कोणकोणते बदल घडून आले हे त्यांनी सांगितले. आईचे अंडबीज दाखवले. बाबांमधील शुक्राणू दाखवले. त्यांचे मिलन कसे होते ते सांगितले. या नंतर आईच्या पोटातील बाळाचा पहिला दिवस, बाळाचा बारा तासांचा, तसेच अडीच महिन्यांचा फोटो दाखविला, मग नवव्या महिन्यात पूर्ण वाढ झाली असतानाचा बाळ योनीमार्गातून बाहेर येतानाचा फोटो दाखवला. या सगळ्या प्रक्रियेत आई-वडिलांचा उल्लेख केला असल्याने खूपच सहजतेने या गोष्टी सर्वांनी स्वीकारल्या. पाळी अडचण नसून नैसर्गिक वरदान आहे, ज्याला आपण स्वप्नदोष म्हणतो तो दोष नसून स्वप्नावस्था आहे अशा अनेक गोष्टी समजल्या आणि जुन्या गैरसमजांतून आम्ही सगळे हळूहळू बाहेर पडलो. खूप प्रश्नोत्तरे झाली, शंकांचे निरसन झाले, मोकळे मोकळे वाटले.

आमच्या जीवनातली ही अतिशय महत्त्वाची कार्यशाळा आमच्या कायम स्मरणात राहील.

श्रुती भोसले,
प्रसाद थोरात,
वैष्णवी बेलदार
इ. ८ वी

A Small Bird

Once upon a time, we went to the library. Vidyatai was reading a storybook to us and I saw a bird. The bird was drinking juice from a flower. The bird was very small. Its colour was black and yellow and the flower was red. The bird was beautiful. One big butterfly sat near the small bird. The butterfly was big and beautiful. Small bird saw the butterfly and he flew away to his home. I was sad. Then I went home and drew a picture of the small bird.

Shraddha Pawar
5th

The Why and How Poem

Why does the rainbow appear in the sky?
Why are flowers so shy?

Why do stars twinkle in the night?
Do you think they play and fight?

Why do birds sing at the dawn?
And in the afternoon, where are they gone?

Why does the sun rise every day?
How does a seed grow in the clay?

How does a bird find its nest?
And why does the sun set in the west?

Rupal Patole
7th

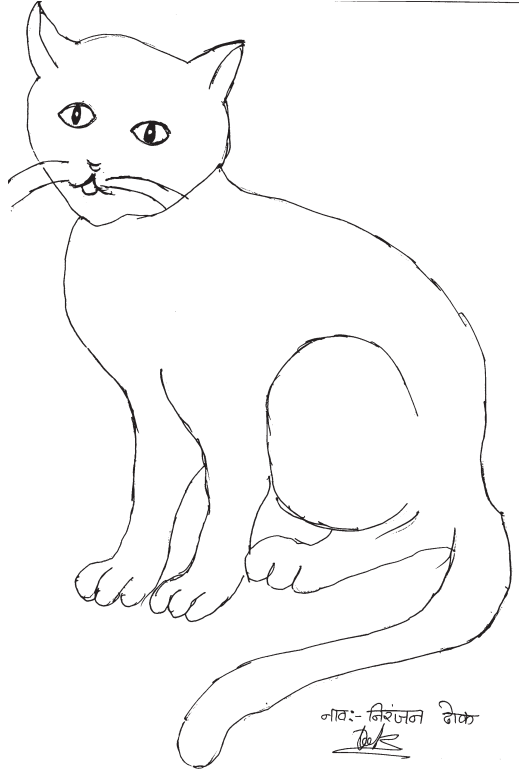
Unforgettable Gopi Cat

When we lived in Lalgun in Khatav Taluka we had a pet cat. Her name was Gopi. Her colour was white and grey. She was very pretty. She had sharp claws and teeth, bright eyes and a furry tail. Gopi was fond of milk and fish. She was small but very strong.

After a few months Gopi grew up. She had one boyfriend. He was very cute. One day a dog killed him. Then Gopi became very sad. She cried loudly for 2-3 days. We brought her in Vathar Nimbalkar for some change. Slowly, Gopi forgot her friend. Then we took her back to Lalgun.

In Diwali holidays Gopi had three kittens. They were very beautiful. We all became very happy. After one week the kittens opened their eyes. In a few days they were playing everywhere. Gopi took good care of her kittens.

One day my father and I had gone to Baramati to buy some mango plants. When we reached Baramati, my mother called us to tell that Gopi had eaten some insect and had become unconscious. I was very

sad. I could not think about the plants. After two hours when we came home I ran to see Gopi. She was dead. Her kittens were sitting near her. We all cried a lot.

We buried her on the farm. We have kept one of her kittens as her memory. We have named her Gopi. But I can never forget Gopi.

Niranjan Dhok
7th

A Puzzle

Once upon a time in forest a baby firefly lived with his mother. Baby firefly's name was Rook. One day he was very bored so he went to his mother.

"Mummy, mummy I am so bored!" Rook said.

"Would you like to solve a puzzle?" Mummy asked.

"Yes, why not!" Rook said.

"When we sleep, he wakes up for all the creatures.

To make enough light at night."

That was the puzzle.

Then rook thought and though all day, but he couldn't find the answer. He got very sad. Sky was getting dark. Rook was sitting near a lake. In the blue water a white reflection was shining.

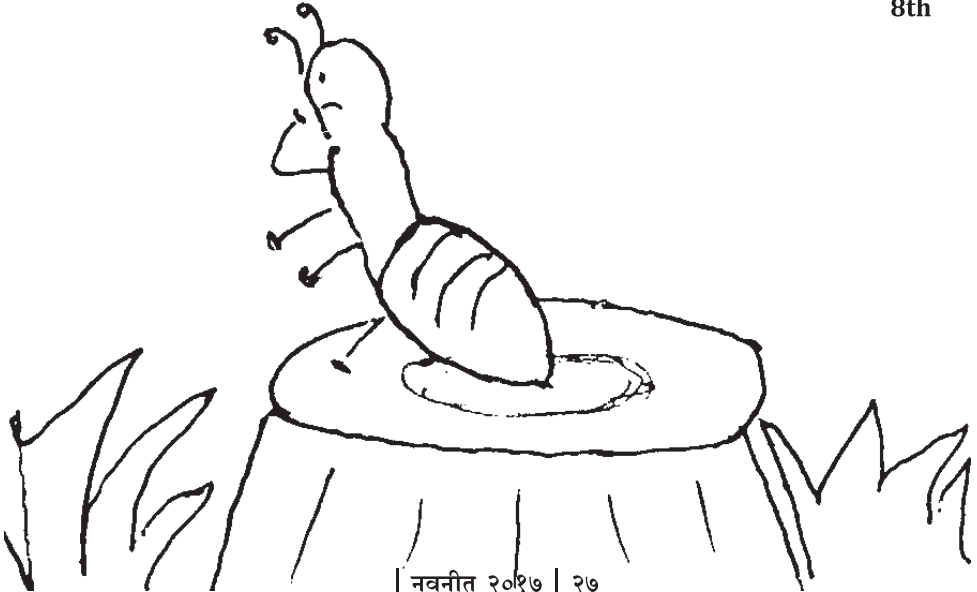
"GOT IT!" Rook said.

Now Rook knew the answer. He rushed to the home.

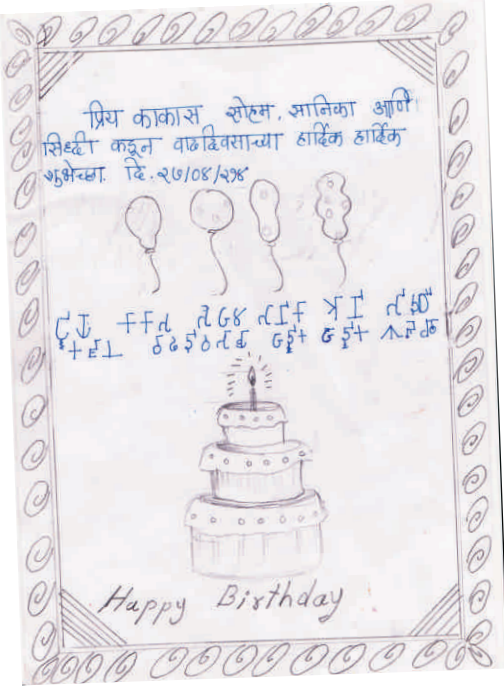
"Mummy mummy, I got it! 'Moon' is the answer," Rook said.

"That's my dear bright boy," said mummy and gave a kiss to Rook.

**Vaishnavi Ghanwat,
Ruchika Kumbhar
8th**

Learning Brahmi

In the summer holidays of 2014 I went to Nasik with my mavshi and brother Soham. Nasik is my kaka's home town. He is a script specialist. His record is teaching Brahmi in 4 days in 15 schools. In the end of this 'Brahmi Abhiyan' all the students could write National Anthem, National Pledge and the Preamble of Constitution of India in Brahmi script. So my kaka's name is in 'Limca Book of World Records'.

One day Kaka asked us, "Would you like to learn Brahmi or Modi?" "We

asked, "What are they?" Then he said, "These are types of scripts. I think you will understand Brahmi quickly". Then we said, "Ok, we will learn Brahmi."

From that day Kaka started to teach us. First he gave us notebooks. Then he told us history of Brahmi. We wrote that in our notebooks. He told us that Brahmi is the mother of all Indian scripts. So the first word that we wrote in Brahmi was mother or आई. On the first day we learned all the Brahmi letters for Marathi letters and Kaka gave us homework of revising it 3 times.

On the second day we learned to put *matras* to the letters and write *barakhadi*. On the third day it was Kaka's birthday, so we decided to make a greeting card for him in Brahmi. Kaka liked the greeting but there were some mistakes in the writing, so he worked on our mistakes for two more days. On the fourth day we wrote an essay in Brahmi on our school. Now we could read and write Brahmi letters!

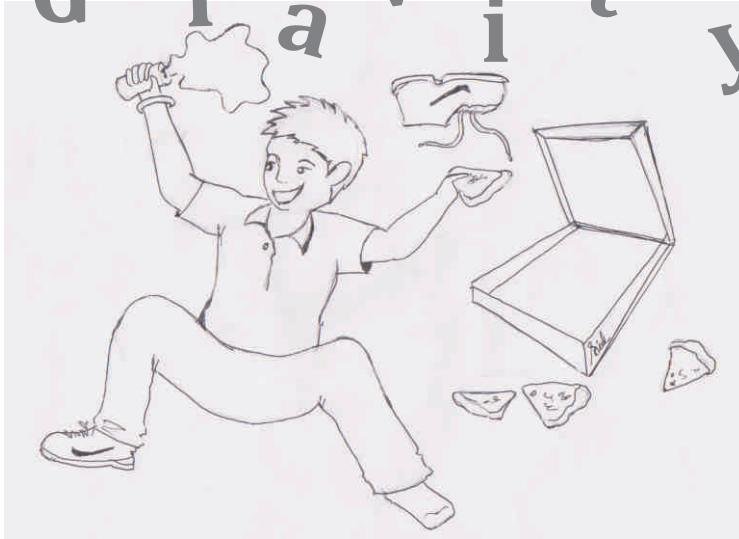
On the fifth day Kaka took us to 'Pandav Leni'. There are rock inscriptions in Brahmi there. We tried to read them and we could read everything!

What fun historical holiday it was!

Sanika Pawar
8th

The Day When the Earth Lost Its

G r a v i t y

One night I was searching on the Google about gravity. Meanwhile I slept and in the morning when I woke up I saw to my surprise that the monitor of my computer had disappeared. I tried to stand up but I was floating in the air. I was surprised and looked here and there. I was shocked to see that nothing was in its place. Everything was in the air. I was scared for a while but then I started enjoying floating in the air. Then I called my friends to visit my house. They came floating. I tried to give them water but it also started floating. We looked outside the window. Suddenly there we saw darkness everywhere and it was night. What surprised me was that there was no moon in the sky because the moon had gone out of the earth's gravitational field

and I think it was wandering somewhere else in the space.

Now I was hungry, I wished to eat a pizza. The pizza box was also floating. When I took out the pizza it flew away. Then we tried to play football, but the ball was going far away and we were unable to kick it. For some time we had fun but then I remembered my mummy and daddy. I went home but no one was there. Cars, trees, and houses everything was floating. Oceans were dried up. I became afraid. It was really dark. I screamed loudly, very loudly, and I fell on the earth. When I looked here and there I saw that everything was fine. All the things were in their place. I had had a dream.

Siddhant Nikalje
9th

A Memorable Trip

I have always liked being outdoors; going for long trips as well as hikes. I had never been on two days trip and luckily this year my wish was fulfilled. Because every year in our school 9th std students go for a trip, for two days.

We started to think about places that we would like to go. Some students suggested Konkan. We chose Raigad, Harihareshwar and Murud-Janjira. It was our first outdoor experience together in a natural environment at minimum expense.

We went by mini bus. 17 students came for the trip. In the morning as we waited for the bus, we thought every bus was ours and when it did not stop we became nervous. The journey from Phaltan to Raigad was difficult, but exciting. In the journey we sang songs and exchanged jokes. Some girls and boys danced.

After having lunch we reached on the top of Raigad by a ropeway. We spent our afternoon seeing the shrine, palace and temples. Raigad has many steps. When we were climbing down we all were tired.

In the evening we reached at the Shrivardhan lodge. All of us slept in one room. But we didn't sleep till 1 o'clock. Next day early in the morning we went

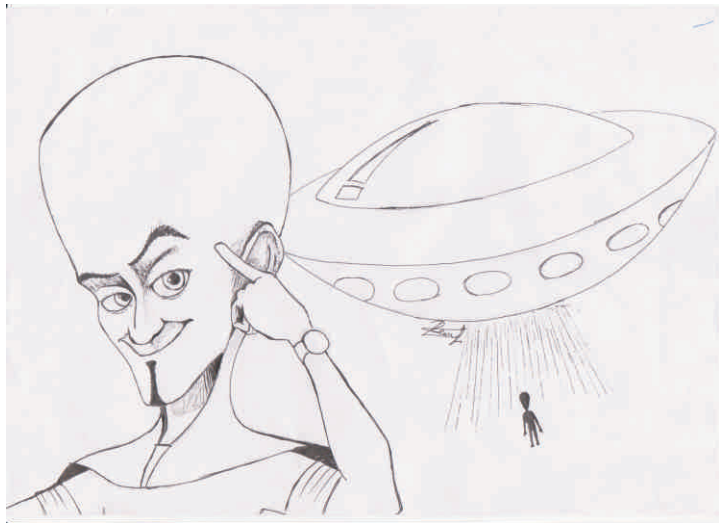
to the sea-shore. We saw beautiful sunrise together. We played in the sea water. Boys were playing 'pakada-pakadi' and girls played 'kabaddi'. We wrote our names on sand. Madhura, Ankita, Mrunali were frightened to come in the water. Actually I was also frightened when I saw the sea. But I went into the water and my fear ran away. In the sea Jioo sat on Nitatai's shoulders. We found shells. We really enjoyed a lot!

When we reached Janjira we could not see the fort anywhere. But after some time we knew that it was in the middle of the sea. We went in a boat. Everyone was excited to see Janjira. Suddenly Ankita saw something in the water. She saw a crocodile. Some girls looked carefully and we noticed that it was a wooden log. What a scary experience that was!

These were extremely enjoyable two days. The surroundings were calm and beautiful. Nature was at its very best. The weather was equable and pleasant. Time passed quickly and we were quite surprised to realize that two days of the trip were over. This trip however is one that will always remain in my memory.

Sania Saste
9th

Traveling in a UFO

One day I was angry with my parents for some reason and I went on the terrace and locked the door. I was sitting on the terrace and I saw a bright star. It was very different from the other stars. It was growing and it was coming down. After some time I found that it was not a star. It was a UFO. I was very happy that I could watch the UFO. But that UFO was coming to me. I was scared. It came very close to me and landed on our terrace.

Two strange aliens came out. They were very tall. They had no hair. They looked smart. They were wearing astronaut's suits. Their voice was not like us. It was like machines. They had only three fingers! I was surprised to see the fingers. The legs were very long. I thought they were boys and they were having some fun on the earth.

They spoke in different language so I couldn't understand what they said. I thought they were calling me inside the UFO. I said *Namaskar* to them. And what a wonder! They began to talk in Marathi.

They invited me in their UFO. I sat in the UFO. I saw very advanced technology in the UFO.

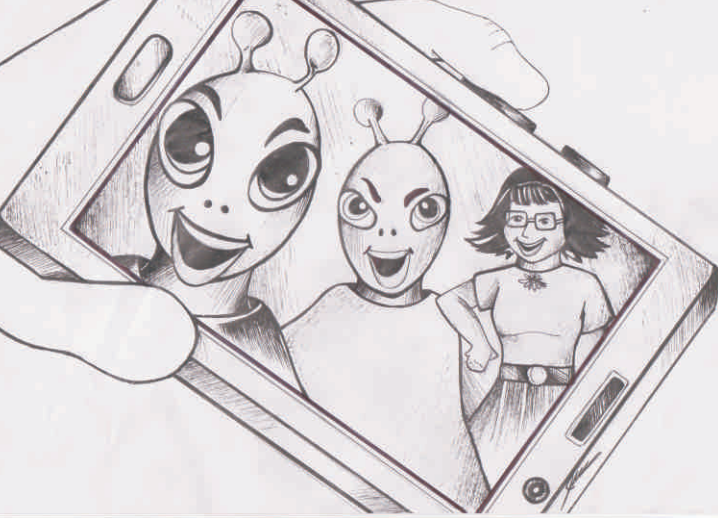
After some time we took off from our terrace. And they asked me where I wanted to go. I thought for long and said, "To Germany, where my granny lives". After a few minutes we were in Germany at the granny's house. Finally I requested the aliens to give me a boon to speak in English fluently. Then I met granny. She was surprised to see me in the Germany. I told her the whole story. She did not believe me so I called the aliens inside the house. Granny was very surprised. Then we all chatted a lot.

But now it was time to leave. We said bye bye to granny. Then we returned to my terrace in the UFO. The aliens returned to their planet but I forget to ask from which planet they had come.

I will ask them next time.

Chaitanya Raut
9th

Jiko and the Coffee Planet

One day my friend and I were walking on a road after dinner. And what a miracle! One UFO landed in front of us. An alien came out of the UFO. My friend was afraid. She called the UFO a Ghost Jet and to alien, she called a ghost, and ran away.

Now I was alone there. I was also quite afraid but then the alien came to me and said, "Don't be afraid. I am Jiko. I want to be friends with you. And one more thing, if you will be my friend then you can travel in the UFO to my house." I was too confused but I replied, "Yes, I will be your friend and come with you."

And then we sat in the UFO and went far, far away from the earth. First my house became smaller. Then my city, my country all became smaller. Then the earth became very small. We passed by the moon, Mars, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptune, Pluto... Then milky-way became smaller and finally. We reached Jiko's house in Tea galaxy, on Coffee planet.

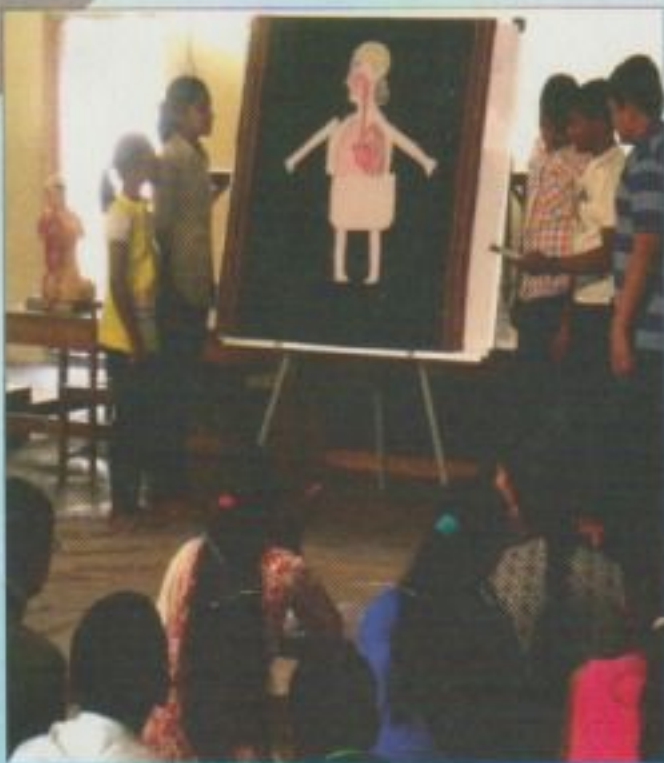
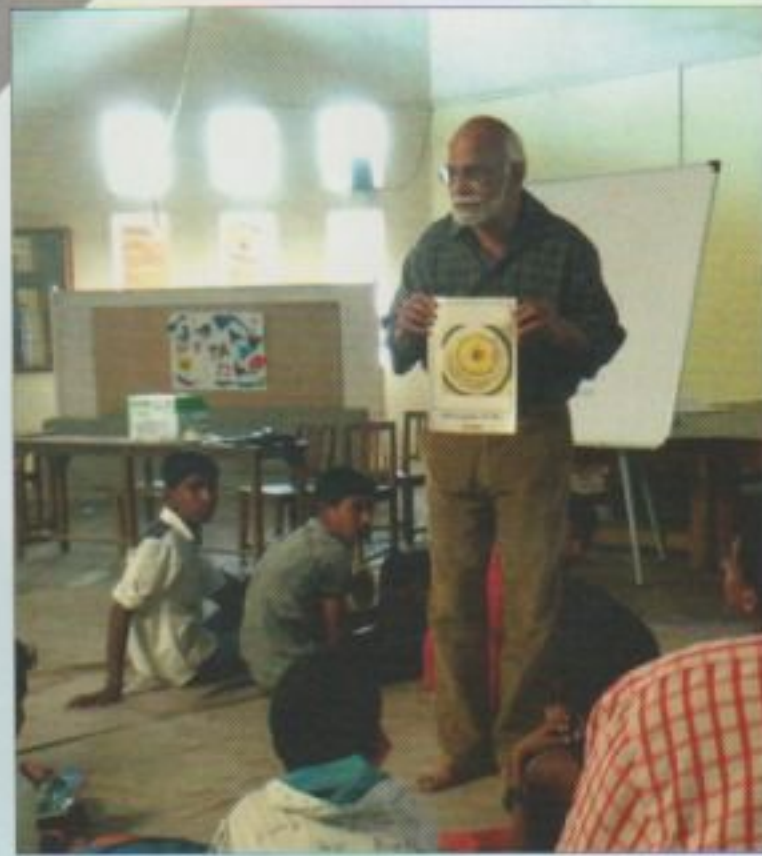
Jiko took me to her school. We met her friends. I, Jiko and her friends

went to the cinema hall but I got bored. I couldn't understand the cinema because it was in Jiko's language. But Jiko and her friends knew English really well. Jiko took me to a hotel and she ordered famous dish called ching-su-pot, which was actually a pasta dish. It was delicious. Then we played square which was almost like donkey – monkey game. Then I realized Jiko and I were almost the same. Except that she had big eyes and two ears like horns. Finally our fun time was over. Jiko's mom told her to drop me to my house and we returned to my house.

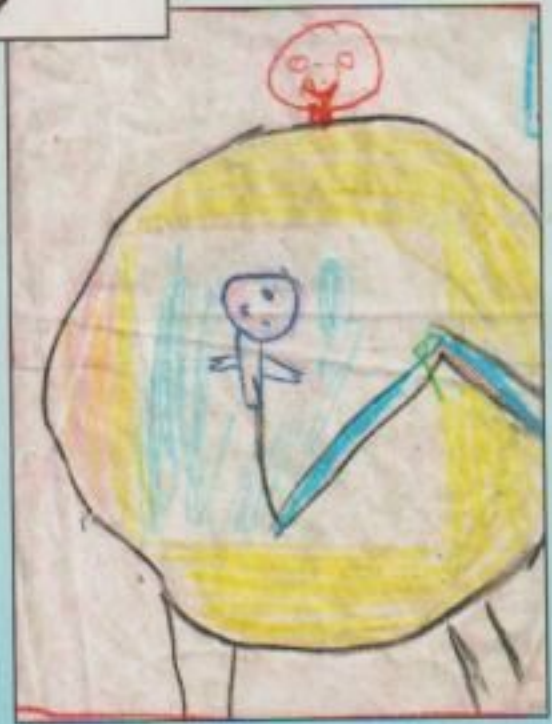
While traveling in the UFO I got new friends and new experiences. Love you Jiko for everything! But the earth and the coffee planet are the same. We are like carbon copy of each other because while returning to the earth Jiko and her friends took a selfie with me! I always keep it with me.

Madhura Ghanwat
9th

वर्कशॉप क्षणचित्रे

प्रगत शिक्षण संस्था

रिंग रोड, फ्लटण ४१५ ५२३ फोन : ०२१६६ - २२३०४१

email : pragatshikshansanstha@gmail.com

website : www.pragatshikshansanstha.org